

ABSTRAKT

Univerzita Karlova v Praze, Farmaceutická fakulta v Hradci Králové

Katedra sociální a klinické farmacie

Kandidát **Mgr. Jan Babica**

Školitel **doc. RNDr. PhMr. Václav Rusek, CSc.**

Název disertační práce **Racionalizace v československém lékárenství ve 20. století**

Ve 20. století lze v československém lékárenství sledovat snahy o vývoj a uplatnění racionalizačních a normalizačních opatření. Ty se mimo jiné projeví ve vzniku institucí, jež se danou problematikou zabývaly. Na přelomu 20. a 30. let to byla farmaceutická sekce Komise pro racionalizaci a normalizaci v lékařství, zvěrolékařství a lékárnictví (FS RANOKu) a v letech 1955-1992 Rozvojové lékárenské středisko (RLS). Doposud se však žádné současné práce z dějin farmacie působením těchto institucí podrobněji nezabývaly. Cílem disertační práce bylo zaměřit se na fenomén racionalizace v československém lékárenství v minulém století a na jeho institucionalizovanou podobu. V případě FS RANOKu, jakožto první instituce svého druhu, bylo cílem zaměřit se na poznání širších souvislostí jejího vzniku, na předpokládanou náplň její činnosti a na příčiny jejího neúspěchu v realizování racionalizačních návrhů. U RLS bylo cílem poznat okolnosti předcházející jeho vzniku. Z rozsáhlé agendy, jíž se RLS zabývalo, pak byla pozornost zaměřena na jeho činnost v oblasti racionálního řešení lékárenského pracoviště a jeho nábytkového a technického vybavení. Práce je založena na studiu archivních pramenů obou institucí a relevantní literatury, především odborného periodického tisku ze sledovaného období.

Vznik FS RANOKu byl důsledkem obecných tendencí uplatnit racionalizaci ve všech oborech, jež byly pro meziválečné Československo charakteristické. Sekce si vytkla za cíl zabývat se širokou škálou problémů od účelného uspořádání lékárenského pracoviště po normalizaci administrativních pomůcek. Jediným výsledkem její činnosti však byly návrhy na normalizované kartotéky pro evidenci zboží. Význam FS RANOKu tak spočívá především v otevření tématu a vymezení oblastí racionalizace a normalizace v československém lékárenství. Příčiny relativního neúspěchu FS RANOKu zřejmě spočívaly v nedostatečném zájmu většiny lékárníků i v pracovní vytíženosti členů komise. V meziválečném období kromě členů FS RANOKu racionalizaci individuálně zabývalo několik dalších lékárníků, kteří své náměty publikovali v odborném tisku.

Na konci 40. let 20. století se znovu objevuje zvýšený zájem o racionalizaci v lékárenství i snahy zřídit příslušnou instituci. Po znárodnění lékáren na začátku 50. let přerostly v požadavek zřídit výzkumný lékárenský ústav. Ten byl pouze částečně splněn zřízením RLS. Také pracovní program RLS byl široký. Od 60. let se intenzivně rozvinula činnost střediska v oblasti racionálního dispozičního řešení lékárenského pracoviště, vývoji účelného sektorového nábytku a inovaci lékárenské techniky. RLS spolupracovalo zejména s farmaceutickými fakultami. Společné výsledky pak uvádělo do praxe prostřednictvím tvorby závazných norem pro výstavbu a vybavení lékáren. RLS také poskytovalo konzultace k projektům výstavby a rekonstrukcí lékáren. Svou činností výrazně ovlivnilo podobu československých lékáren 2. poloviny 20. století. Po návratu nestátního lékárenství zaniklo.

Návrhy racionalizačních a normalizačních opatření definované meziválečným racionalizačním hnutím byly v československém lékárenství dále rozvíjeny a uplatněny v praxi v podmínkách státního socialistického lékárenství. V poslední dekádě 20. století zájem o otázky racionalizace v lékárenství upadl.